

Rekenkamerbrief bij het Jaarverslag 2014 van de Gemeente Breda

INHOUDSOPGAVE

- 1. Inleiding**
- 2. Positieve resultaten en zorgpunten voor de stad**
- 3. De financiële positie van de gemeente Breda**
- 4. De grondexploitaties, realisatie ruimtelijke programmering**
- 5. De beleidsverantwoording, de weergave van de maatschappelijke effecten**
- 6. Aanbevelingen**

Rekenkamerbrief bij het Jaarverslag 2014 van de gemeente Breda

1. Inleiding

De Rekenkamer Breda adviseert de raad ieder jaar over het jaarverslag, i.c. over de financiële positie van de gemeente Breda, de financiële verantwoording over het afgelopen jaar en de inhoudelijke verantwoording inzake de beleidsprestaties. In paragraaf 2 belicht de Rekenkamer allereerst enkele positieve ontwikkelingen en enkele zorgpunten voor de stad, zoals die naar voren komen uit het gemeentelijke Jaarverslag 2014. Vervolgens kijkt de Rekenkamer naar de ontwikkelingen op financieel gebied in 2014, de grondexploitaties en de ontwikkelingen op ruimtelijk gebied. Daarna gaat de Rekenkamer in op de beleidsverantwoording, in hoeverre maatschappelijke effecten belicht worden in de beleidsparagraaf en hierbinnen met name op de drie decentralisaties. In paragraaf 6 formuleert de Rekenkamer tot slot een aantal aanbevelingen voor de gemeenteraad.

2. Positieve resultaten en zorgpunten voor de stad

In 2014 zijn verschillende positieve resultaten bereikt in en voor de stad, die het vermelden waard zijn. Zo is de financiële huishouding van de gemeente Breda in 2014 redelijk in evenwicht, hetgeen positief is (zie verder paragraaf 3). Daarnaast is de opening van de noordzijde van het nieuwe station en het feit dat het nieuwe station hoe langer hoe meer echt vorm begint te krijgen, een belangrijke mijlpaal voor de stad. Andere voorbeelden van positieve ontwikkelingen zijn dat de woningmarkt zich in 2014 langzaam enigszins lijkt te herstellen, het aantal woninginbraken met 30% is gedaald, in 2014 een begin is gemaakt met het inhalen van de achterstanden in het onderhoud van de openbare ruimte, het aantal vacatures enigszins is toegenomen, meer banen bij nieuw gevestigde bedrijven en meer leerwerkplekken en sociale activeringsplekken zijn gerealiseerd dan voorgenomen was in de Begroting 2014, dat de benodigde opvang van 400 asielzoekers gerealiseerd is in de Koepel, dat ook in het afgelopen jaar weer veel meer plastic gescheiden is ingezameld dan verwacht, de waardering van burgers voor de dienstverlening aan publieksbalies omhoog is gegaan en dat de gemeente Breda hard gewerkt heeft om zo goed mogelijk voorbereid te zijn op de drie decentralisaties per 1 jan. 2015.

Daartegenover staan echter ook een paar belangrijke zorgpunten voor Breda. Zo is vooral onder 45-plussers de werkloosheid verder gestegen en komen deze moeilijk meer aan een baan. Het beroep op de bijstand, armoederegelingen en schuldhulpverlening is in 2014 verder toegenomen, evenals afgelopen jaren. Ook is de leegstand van winkels in Breda fors verder toegenomen in 2014. Voorts zijn in 2014 minder (kavels voor) woningen, bedrijventerreinen en kantoren vanuit de gemeentelijke grondexploitaties verkocht dan gepland, evenals in de afgelopen ca. 10 jaar, en blijven de gemeentelijke inkomsten, naast uit de grondexploitaties, ook op diverse andere terreinen achter bij de verwachting (zoals parkeeropbrengsten, opbrengsten uit inzameling groen en textielafval, uit toeristenbezoek e.d.). Tot slot is een belangrijk zorgpunt dat zowel de maatschappelijke instellingen (door de bezuinigingen), als de culturele instellingen (door afnemende bezoekersaantallen en het wegvallen van provinciale en rijkssubsidie) in de stad financieel steeds meer onder druk zijn komen te staan.

Dit zijn belangrijke zorgpunten die de komende tijd specifieke aandacht van de gemeente Breda behoeven. De Rekenkamer belicht een aantal punten nader in het vervolg van deze rekenkamerbrief.

3. De financiële positie van de gemeente Breda

De Jaarrekening 2014 van de gemeente Breda laat een klein positief financieel resultaat (+1,3 mln.) zien, hetgeen op zich goed nieuws is. De Rekenkamer kijkt echter altijd breder naar de financiële positie.

In deze kan enerzijds worden geconstateerd dat de totale hoeveelheid leningen van de gemeente Breda gedaald is¹, hetgeen een goed signaal is voor de financiële positie. De solvabiliteit is daardoor een paar procent verbeterd van 17% in 2013 naar 19% in 2014.

Anderzijds dient te worden geconstateerd dat de totale omvang van de gemeentelijke reserves enigszins is gedaald van bijna 135 mln. naar 132 mln. (pag. 182 Jaarverslag 2014). Een tegenvaller is bijvoorbeeld een benodigde aanvullende storting van 17,5 mln. in de voorziening achterstallig onderhoud van de openbare ruimte (programma Beheer), waarvoor in 2014 al 2,5 mln. is ingezet (zie pag. 133). Daarmee wordt de begroting van Beheer ruimschoots overschreden, maar zorgt de gemeente er wel voor dat in 2014 het gehele benodigde bedrag daadwerkelijk beschikbaar is gesteld voor het aanpakken van de bestaande ernstige onderhoudsachterstanden. Dat is naar het oordeel van de Rekenkamer gezond financieel beleid.

De Rekenkamer wil daarnaast enkele punten onder de aandacht brengen met het oog op de meerjarenbegroting:

- Het egaliseren van het resultaat van het grondbedrijf vergt ook in 2014 een bijdrage uit de algemene middelen van bijna 6 mln. euro (zie tabel pag. 210 Jaarverslag 2014). Een belangrijke reden voor de benodigde bijdrage is het beheer van de gronden en panden in gemeentelijke bezit, die (nog) niet in exploitatie zijn genomen. De forse toename aan lasten ten opzichte van de Begroting 2014 baart zorgen. In de toelichting (pag. 212) wordt immers gewezen op het structurele karakter van de post. Dat betekent dat ook in komende jaren het verlies aanzienlijk kan zijn.
- De bestemmingsreserves zijn enigszins gedaald, doordat een deel van de bestemmingsreserves in 2014 is overgeheveld naar de lopende exploitatie en de Algemene Middelen. Daardoor is er enigszins minder bestemmingsreserve beschikbaar vooral voor exploitatie-uitgaven en extra begrotingsuitgaven in de komende jaren. Evenals de accountant stelt de Rekenkamer dat dit op zich prima is, als maar gewaakt wordt voor verdere uitputting van de bestemmingsreserves die immers gereserveerd zijn voor specifieke posten.
- De gemeente Breda heeft in 2014 een lening van 69 mln. ad 4,6 procent (looptijd 40 jaar) verstrekt aan de stichting Breedsaam (samenwerkingsorgaan van 11 schoolbesturen in Breda) voor onderwijshuisvesting. Die 4,6% rente is meer dan de rente die de gemeente Breda zelf betaalt op langlopende leningen en de gemeente hanteert bijvoorbeeld bij leningen aan de woningbouwcorporaties. Dat is ook meer dan de rente die de gemeente zelf intern hanteert: in 2014 heeft de gemeente de eigen interne omslagrente verlaagd naar 3,9 procent. Dit betekent dat de gemeente Breda een structureel positief resultaat boekt op de lening aan Breedsaam.

Overall constateert de Rekenkamer dat negatieve en positieve financiële ontwikkelingen elkaar in 2014 redelijk in evenwicht houden. Dat betekent een gedegen beleid, hoewel de gemeente Breda financieel nog wat meer vet op de botten zou kunnen krijgen, gezien de grote uitdagingen in de komende jaren. Het blijft voorlopig nog balanceren rond de nullijn, zo is de verwachting van de Rekenkamer, en iedere nieuwe tegenvaller kan een aanslag betekenen op die balans.

De paragraaf Risico's 4.7.3 (pag. 122) laat zien dat de gemeente Breda de risico's op een flink aantal terreinen uitgebreid beschrijft, van de decentralisatiegebieden, de grondexploitaties, ATEA (sociale werkvoorziening/re-integratiebedrijf), de verbonden partijen, door de wet Buig, de mogelijke naheffingen door Attero, tot de slechte financiële posities van NAC en de culturele instellingen. Het totale gewogen² risico dat de gemeente Breda loopt, is berekend op ca. 88 mln. (zonder de p.m. posten, eventuele risico's t.a.v. het Rath Verleghstadion en eventuele risico's

¹ Daarmee volgt de gemeente Breda de aanbeveling van de Rekenkamer vorig jaar in de rekenkamerbrief bij het Jaarverslag 2013 om de omvang van de leningen terug te brengen.

² Een gewogen risico = het totale berekende risicobedrag vermenigvuldigd met de (aangenomen) kans dat de risico's optreden. Als bijvoorbeeld een totaal risico van 100 mln. wordt berekend met een kans van 50% dat het risico optreedt, dan is het gewogen risicobedrag 50 mln.. Daarbij dient wel vermeld, dat wanneer het risico zich inderdaad voordoet, het risicobedrag 100% (dus 100 mln.) kan zijn.

door de invoering van de vennootschapsbelasting³ voor gemeenten per 1 jan. 2016)). Ook de beschikbare algemene reserve (dus zonder de bestemmingsreserves) van de gemeente Breda bedraagt ongeveer 88 mln..

Met betrekking tot de verbonden partijen constateert de accountant overigens dat de informatievoorziening ten aanzien van de verbonden partijen verbeterd is in het Jaarverslag 2014 en dat de interne beheersing van de verbonden partijen op orde is. De Rekenkamer verwijst in deze naar het onlangs uitgebrachte rekenkamerrapport over de verbonden partijen en de aanbevelingen die de Rekenkamer daarin heeft gedaan (Rekenkamer Breda, 2015). De Rekenkamer constateert daarin onder meer vast dat de sturing van de raad ten aanzien van de verbonden partijen verder verbeterd kan worden.

4. De grondexploitatie, de realisatie van de ruimtelijke projecten

De grondexploitatie (en de gronden en panden in beheer) van de gemeente Breda vormen al jaren een belangrijk punt van zorg en blijven dat ook in de komende jaren. De gemeente Breda heeft nog steeds een omvangrijke grondportefeuille en een forse ruimtelijke programmering qua nieuwbouwwoningen, bedrijventerreinen, kantoren, winkels e.d..

Uit de Jaarrekening 2014 blijkt dat de looptijd van 12 van de 40 lopende grondexploitaties (grexen) wederom verder verlengd is en dat de einddatum van deze grondexploitaties 1 of 2 jaar verder in de tijd is opgeschoven. Dat levert extra plan- en rentekosten voor de gemeente Breda op, waardoor het begrote eindbedrag van de grondexploitaties daalt (minder winst c.q. meer verlies).

In de Begroting 2014 was nog de prognose dat zo'n 14 grexen in 2014 of 2015 afgesloten zouden kunnen worden. In het Jaarverslag 2014 is nu de prognose dat 8 grexen worden afgesloten in 2014-2015, waarvan slechts 2 in 2014: Hazeldonk (+1,2 mln.) en Hoogeind (-2,6 mln.).

Ondanks dat veel grexen, net als in de afgelopen jaren, doorgeschoven zijn naar latere jaren en er dus meer rente over betaald moet worden, is de overall financiële stand van zaken met betrekking tot de grexen iets minder negatief dan bij de Jaarrekening 2013 berekend was. De belangrijkste oorzaak is dat de berekende kosten voor bouw- en woonrijpmaken in veel gevallen lager zijn uitgevallen (en/of lager ingeschat worden) en in veel grexen nu een lager bedrag aan kosten doorgerekend is. De daling van de eindwaarde is derhalve beperkt gebleven, omdat Breda lagere kosten voor bouw- en woonrijpmaken heeft doorgerekend. Het doorrekenen van lagere kosten in de grondexploitaties kan overigens een (toekomstig) risico vormen, niet alleen voor de bedrijven die laag offereert op aanbestedingen, maar ook voor de gemeente als de prijzen na verloop van tijd toch weer gaan stijgen (dan moet het budget voor de grondexploitaties weer omhoog).

Daarnaast heeft de gemeente Breda in een aantal grondexploitaties de grondprijs van de te verkopen kavels enigszins verlaagd om de verkoop te stimuleren. Daarentegen is de grondprijs in een aantal andere gevallen juist verhoogd, omdat op termijn weer een stijging van de prijzen verwacht wordt. Dat laatste kan overigens eveneens een risico vormen, aangezien de prijzen de laatste jaren steeds verder zijn gedaald.

De programmering en de verkoop

Zoals gezegd is ook in 2014 minder grond verkocht uit de grondexploitaties dan in de Begroting 2014 verwacht werd. De geplande verkoop in 2014 vanuit de gemeentelijke grondexploitaties was volgens het MPG2014:

- 320 woningen (verwachting verkoop 2014 t/m 2018 per jaar 236 woningen),
- 0,5 ha bedrijventerrein (was al neerwaarts bijgesteld: geplande verkoop in 2014 t/m 2019 is gemiddeld ca. 3,5 ha per jaar),

³ Momenteel worden de eventuele risico's met betrekking tot de per 1 jan. 2016 verplichte vennootschapsbelasting, die de gemeente voor ondernemingsactiviteiten (ook voor de NV's en BV's van de gemeente) moet gaan betalen, nog berekend.

- 35.000 m2 kantoren (RGD-rechtbank Stationskwartier).

De daadwerkelijke verkoop uit de grondexploitaties bedraagt in 2014:

- 187 woningen/bouwkavels
- 0 ha,
- 35.000 m2 kantoren (RGD-rechtbank Stationskwartier).

Zoals te zien is, is de geplande verkoop is niet (geheel) gehaald. Positief is dat het aantal verkochte woningen (187) in 2014 wel hoger is dan de verkoop in 2013 (slechts 14 kavels verkocht in 2013). Deze is echter nog niet zo hoog als verwacht en doorgerekend was in de financiële eindresultaten van het grondbedrijf. De behaalde verkoop heeft overigens vooral in de Vlaszak/Gasthuispoort (39), Bouverijen (50) en het Stationskwartier (87 woningen verkocht, volgens Dura Vermeer) plaatsgevonden.

De verkoop van bedrijventerreinen vanuit de grondexploitaties (beschikbaar is 25 ha) ligt al vele jaren nagenoeg stil. Qua kantoren is het positief dat het Rijk zoals gepland in 2014 de (grond voor) 35.000 m2 kantoor voor de nieuwe rechtbank in het Stationskwartier heeft afgenomen en betaald. Daarnaast blijft de verkoop van nieuwe kantoren echter al jaren sterk achter bij de planning. Gezien de grote leegstand van kantoren en de bijzonder slechte kantorenmarkt is het zeer vraag of de geplande verkoop van nieuwe kantoren in de komende jaren gehaald kan worden (geplande verkoop in 2015 t/m 2023 is gemiddeld ca. 5.000 m2 kantoor per jaar).

De Rekenkamer stelt derhalve vast dat er ook de komende jaren nog veel haken en ogen zitten aan de grondexploitaties en dat de verwachtingen en de financiële opbrengsten waarschijnlijk nog verder naar beneden bijgesteld moeten worden. Bovendien dient de gemeente vanaf 1 januari 2016 vennootschapsbelasting te gaan betalen over ondernemingsactiviteiten, zoals de grondexploitaties, waardoor de inkomsten verder dalen.

Positief is wel dat de huidige verkoop ten aanzien van de Vlaszak/Gasthuispoort, Bouverijen en het Stationskwartier een doorbraak voor deze grondexploitaties betekent, aangezien voorheen weinig tot geen schot zat in de verkoop in deze negatief staande grexten. Positief is ook dat de gemeente Breda in 2014 in een aantal grondexploitaties, die al jaren stillagen, heeft ingegrepen en de programmering en/of de grondprijzen gewijzigd. Zo zijn onder meer de plannen in Nieuw Wolfslaar gewijzigd (aanbod ander type woningen) en is het programma van het Stationskwartier deels gewijzigd (minder kantoren), zijn de laatste kavels van de Asterd gesplitst in kleinere kavels en zijn de prijzen met betrekking tot de Hoge Gouw verlaagd. Dat laat echter onverlet dat de verkoop in veel andere grexten nog steeds stagneert: in een 15-tal grexten vindt al vele jaren geen enkele verkoop plaats en in de meeste van deze grexten zit geen schot (zoals Wisselslag, Triple O, Adriaan Klaassen Landgoed, de Kloosterkazerne, Haenen Noord, Waterdonken, ...).

Een andere tegenvaller is dat de realisatie van het nieuwe station na de start van de bouw inmiddels bijna een jaar vertraging heeft opgelopen, waardoor subsidie-inkomsten misgelopen zijn. Bovendien moesten in deze dermate veel kosten gemaakt worden, dat het gehele krediet naar verwachting al in 2015 besteed is in plaats van aan het einde van het project in 2016. Aanvullend krediet zal noodzakelijk zijn, waardoor het gemeentelijke verlies verder zal oplopen. Overigens hebben ook de bouwers inmiddels forse verliezen op de bouw van het station geleden en is hun financiële positie, mede door verliezen elders (o.a. A15), sterk onder druk komen te staan. Dat kan een risico voor de gemeente Breda vormen.

Het voorgaande brengt de Rekenkamer ertoe om in deze rekenkamerbrief nog eens te waarschuwen dat de parameters (kostenberekening, rentepercentage e.d.) van het grondbedrijf wel op orde kunnen zijn, maar dat het realiseren van het geplande programma in de grondexploitaties essentieel is voor het behalen van geplande inkomsten en het voorkomen van verliezen. Vooralsnog blijft de gemeente Breda vooral de strategie toepassen dat het niet gehaalde programma verder de toekomst in wordt geschoven. Daardoor lopen kosten op en dalen de verwachte opbrengsten. Doordat ook de uitgaven beperkt worden en indien mogelijk eveneens verschoven worden in de tijd, worden grote verliezen nu voorkomen.

De beste strategie blijft volgens de Rekenkamer om de geplande programmering nog verder om te zetten naar en neerwaarts bij te stellen tot een haalbare programmering, zoals de Rekenkamer eerder adviseerde in eerdere rekenkamerbrieven en in het rapport Bredaas Grondbeleid (2013). De Rekenkamer adviseert derhalve aan college en raad om voort te gaan met het scherp onder de loep nemen van de haalbaarheid van de grondexploitaties/ruimtelijke projecten in Breda en om door te gaan met het verder aanpassen en neerwaarts bijstellen van de programmering, kosten en risico's, en waar nodig te stoppen met onhaalbare projecten (zie o.a. rekenkamerrapport 'Bredaas grondbeleid', 2013). Daarbij zou ook de onderlinge concurrentie tussen projecten (en met bestaande voorzieningen) scherper in beeld gebracht kunnen worden, zodat plannen voor nieuwe hotels, winkels en andere voorzieningen niet ten koste gaan van bestaande voorzieningen en plannen.

6. De beleidsverantwoording, de weergave van de maatschappelijke effecten

In deze rekenkamerbrief kijkt de Rekenkamer ook in hoeverre het jaarverslag een concrete en heldere verantwoording van de beleidsprestaties biedt aan de raad en aan de burgers van de stad. De Raadswerkgroep Cyclische Producten is al een tijd bezig met een traject om de inhoud en de verantwoording in de begroting en het jaarverslag te verbeteren. Het doel is om sneller en beter te kunnen zien wat de doelen en maatschappelijke effecten van beleid zijn en welke concrete resultaten in een bepaald jaar behaald zijn. Ieder jaar worden (mede) daardoor een aantal wijzigingen doorgevoerd in beschrijvingen en indicatoren van de beleidsvelden in de begroting-jaarverslag.

In het Jaarverslag 2014 wisselt de kwaliteit van de weergave van de prestaties en de mate van concreetheit van de prestatie-indicatoren sterk per taakveld, zo constateert de Rekenkamer. Met name op het sociale domein, waarop de gemeente Breda stevige ambities heeft geformuleerd voor de nieuwe uitdagingen vanaf 1 januari 2015, laat het Jaarverslag 2014 de nodige vragen open. Om te beginnen valt het de Rekenkamer op dat de resultaten van het beleid erg eendimensionaal worden weergegeven en wel ten aanzien van alle drie werkvelden. Zo beperkt de weergave voor taakveld 4 'Werk en inkomen' zich voornamelijk tot een opsomming van producten, taakstellingen, (leer)werkplekken en de financiële stand van zaken. Wat ontbreekt is een schets van de daadwerkelijke resultaten van de inzet van deze middelen. Hebben deze geleid tot een sterkere uitstroom naar reguliere arbeid en/of een verbetering van de kansen van deelnemers aan trajecten op uitstroom. Het werkveld 'Ontwikkeling van de stad maatschappij' geeft eenzelfde beeld te zien. Het blijft bij algemene schetsen van doelen en realisering van die doelen. Nergens wordt duidelijk welke effecten het beleid heeft op de zorg voor burgers, de zorg voor jongeren, de mate waarin burgers daadwerkelijk in staat zijn hun eigen verantwoordelijkheid en eigen regie meer op te pakken. Wordt de maatschappij meer 'inclusief'? Hoe staat het met de beweging van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'? Is sprake van een toename van zelfredzaamheid, en lukt het die zelfredzaamheid, samen met hun sociale omgeving, op te bouwen wanneer die ontbreekt? En wordt snel en voldoende hulp op maat geboden, als het burgers niet lukt om voldoende zelfredzaam te zijn, ook niet met hulp van hun eigen omgeving⁴? Om deze mooie uitgangspunten (zie pagina 78) van het papier los te weken, is het nodig op een andere manier de uitkomsten van beleid, de verbinding tussen beleidsinterventies en maatschappelijke effecten in kaart te brengen.

De Rekenkamer neemt in acht dat 2014 vooral in het teken staat van voorbereiden en toewerken naar de belangrijke omslag in het sociale domein vanaf 1 januari 2015. In dat kader constateert de Rekenkamer dat de gemeente in 2014 in termen van beleids- en procesontwikkelingen forse stappen voorwaarts heeft gezet. Maar de wijze van verslaglegging en evaluatie van beleidsinterventies laat nog veel te wensen over met het oog op 'de kanteling' per 1 januari 2015. Meer eigen verantwoordelijkheid en eigen regie neerleggen bij de burgers, bij de Bredase samenleving, betekent ook dat die burgers en samenleving een meer prominente plaats dienen

⁴ De gemeente Breda heeft een tijdelijk zorgmeldpunt in het leven geroepen, waar burgers problemen kunnen melden, meldingen kunnen doen en klachten kunnen indienen.

te krijgen bij het formuleren van beleidsdoelen en zeker in de beschrijving van de beleidsuitkomsten. Dat geldt voor alle drie gebieden binnen het sociale domein, voor 'werk en inkomen', voor de WMO en voor de Jeugdzorg. Dan is het, zeker met het oog op sturing de komende jaren, belangrijk dieper in te zoomen op de maatschappelijke effecten van beleidsinterventies, alsook op de wijze waarop burgers zelf oordelen over de uitkomsten en gevolgen van beleid.

Dat is zeker geen makkelijke zaak, dat beseft de Rekenkamer terdege, maar het zou wenselijk zijn dat op zijn minst dit perspectief doorklinkt in de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd voor beleid en een opmaat wordt gegeven voor verdere sturing door de raad. Vandaar de aansporing van de zijde van de Rekenkamer deze aspecten het komende jaar met de nodige nadruk op te pakken en zichtbaar te maken in het Jaarverslag 2015⁵.

In het verlengde hiervan sluit de Rekenkamer zich aan bij de aanbevelingen van de accountant om urgent afspraken te maken over de benodigde informatievoorziening omtrent de 3D's aan de raad. Dat betreft zowel afspraken over de benodigde financiële rapportage, waarin inzicht wordt gegeven in de financiële resultaten, als afspraken over de benodigde inhoudelijke rapportage, waarin gemonitord wordt in hoeverre de gemeentelijke beleidsdoelstellingen worden bereikt (Rapport van bevindingen van de accountant E&Y, pagina 23-24).

De Rekenkamer constateert tot slot samen met de raads werkgroep Cyclische Producten dat een verdere kwaliteitsverbetering van de verantwoording in verschillende taakvelden nodig is. Het gaat in deze niet sec om het beperken van de indicatoren en de omvang van de teksten om de leesbaarheid te bevorderen, maar vooral om het beantwoorden van een aantal kernvragen ten aanzien van de maatschappelijke effecten, wat het gemeentelijke beleid betekent voor de burgers en hoe het staat met de relatie tussen de maatschappelijke effecten en de financiële resultaten.

6. Aanbevelingen

Aanbeveling 1: De Rekenkamer adviseert aan de raad om het komende jaar specifieke aandacht te besteden aan belangrijke zorgpunten voor de stad. Voorbeelden van zorgpunten zijn: de oplopende werkloosheid onder 45-plussers, het toenemende aantal Bredase burgers met financiële problemen, de toenemende leegstand van winkels en kantoren, de achterblijvende gemeentelijke inkomsten op diverse gebieden (waaronder de grondexploitaties) en de financiële druk waarmee de maatschappelijke en culturele instellingen in de stad te kampen hebben.

Aanbeveling 2: De Rekenkamer adviseert aan raad en college om voort te gaan met het scherp onder de loep nemen van de haalbaarheid van de grondexploitaties/ruimtelijke projecten in Breda en om door te gaan met het verder aanpassen en neerwaarts bijstellen van de programmering, kosten en risico's, en waar nodig te stoppen met onhaalbare projecten. Daarbij zou ook de onderlinge concurrentie tussen projecten (en met bestaande voorzieningen) nog scherper in beeld gebracht kunnen worden, zodat plannen voor nieuwe hotels, winkels en andere voorzieningen niet ten koste gaan van bestaande voorzieningen en plannen.

Aanbeveling 3: De Rekenkamer adviseert aan de raad om de inhoudelijke beleidsverantwoording en de weergave van de maatschappelijke

⁵ De Begroting 2015 verwijst in deze vooral naar de indicatoren in de 'Verzamelmatrix Uitvraag 2015' ten aanzien van de subsidies, overigens zonder deze indicatoren in de begroting te benoemen. In de Uitvraag 2015 wordt ervan uitgegaan dat dezelfde indicatoren als in de Uitvraag, ook vermeld staan in de begroting en dat de verantwoording hierover plaatsvindt in het Jaarverslag.

prestaties verder te gaan verbeteren in het jaarverslag, i.c. op het sociaal domein. Dit onder meer met het oog op versterking van de controle door de gemeenteraad.

Daarnaast adviseert de Rekenkamer aan de raad om op korte termijn nadere afspraken te maken over de benodigde inhoudelijke en financiële rapportages over de drie decentralisatiegebieden om gaande het jaar goed zicht te krijgen op de maatschappelijke en de financiële effecten.